

OxyContin epidemia AEBetan: gure medikuak bihurtu gaitu jonki

Pello Zubiria Kamino
@pellozubiria

Droga epidemia berriaren biktimak ez dira ghetto txiroetako gazte baztertuak. Oraingoan eltxoak pozoiarekin bezain ugari erortzen direnak dira langileria eta klase ertain zuriko seme-alabak, auzo estandarretakoak, etxe txiki baten eta bi autoren jabe diren gurasoak, zaharrak bezala gazteak. Edozein klasetako oinazeri aurre egiteko agintarien bezala medikuen establishmentaren bedeinkapen oroz OxyContin opiazeoa hartzetik abiatuta jonki amaitu dutenak.

“Nire *gamela* egunaren 24 orduetan etor zitekeen, astearen zazpi egunetan. Neu ninduen bezero onena. Mezua bidali egin zidan errehabilitazioan sartuta nengoenean, material gehiago bazeukala”. *Dealerrak* prezio merkeagoa eskaini zion, berriro eroriko zelakoan, baina Nan Goldinek uko egiteko indarra atera zuen, ohartuta drogaren katea eteten ez bazuen denbora gutxiko bizia zeukala.

Goldin argazkilaria ezaguna egin zen 70eko eta 80ko hamarkadetako New Yorkeko giro alternatiboetan. Orduan egin behar izan zuen lehenbiziko errehabilitazioa garaiko estupefaziante ohikoenetatik garbitzeko. Gaur nozitzen dituen *monoak*, ordea, ordenaren maitale diren enpresaburu eta medikuek eragin dizkiote, Joanna Walters kazetariari kontatu dionez.

2014an Berlingo mediku batek gomendatu zion *OxyContin* ezkerreko eskumuturreko tendinitisa arintzeko. “Lehenbizikoz errezetatu zidaten 40 miligramo hartzea eta izugarri eragin zidan, goragaleak, makalaldia. Denborekin, ordea, egunean 450 mg behar nituen”. Tarteka pilula hauts bihurtuta esnifatu ere egiten zuen. New Yorkera itzulita medikuek ukatu ziotenean errezeta, merkatu beltzera jo zuen, *OxyContin* bila baina baita beste droga merkeagoen xerka ere, diruz estu zebilenean.

Massachusettseko errehabilitazio zentrotik iazko martxoan irtenda, *OxyContin* inguruko informazioen bila hasita ohartu zen erabat legezkoa

den botika hori dela AEBetan azken 20 urteetan zabaldu den opiazeoen krisiaren errudun nagusia. Drogen epidemia berriak dagoeneko 200.000 pertsona baino gehiago hil ditu AEBetan.

Larriagorik ere jakin zuen, ordea, betidanik arte munduan mugitu den Goldinek: *OxyContin* marketin estrategia bihotz gabeenak erabiliz medikuen eta jendeen artean nagusitzea lortu duen Perdu konpainia Sackler familiarena dela, New Yorketik Londresera, Guggenheim, MET eta artearen beste tenpluetan atal ospetsuen babesle diren Sackler filantropoena. “Ez dakit nola bizi daitezkeen beren larruaren barruan”.

The New Yorker kazetaren joan den urriko alean Patrick Radden Keefek dossier mamitsua eskaini zion Sackler familiari: “Oinazeko inperio bat eraiki zuen familia”. Bigarren titulua: “Sackler dinastiak beren analgesikoaren erruki gabeko marketinarekin sortu ditu milaka milioiko etekinak... eta milioika drogen menpeko”.

Arthur, Mortimer eta Raymond Sackler –hirurak hilak, azkena iaz– mediku eta enpresaburuek AEBetako fortuna handienetako bat pilatu zuten, 13.000 milioi dolar *Forbes*en kalkuluetan, Rockefellertarrena baino altxor handiagoa. “Sacklertarrak sarri elkarrizketatu zituzten bere filantropiazko lanez, baina publikoki oso gutxitan aipatu zuten aberastu zituen negozioa: hiruren familiena den Purdue Pharma, *OxyContin* analgesikoa 1995ean garatu zuena”.

Medikuntzako establishment guztiak egin zion ongi etorri beroa *OxyContini*, oinaze erdi mailako eta gogorrek dauzkaten gaixoentzako botika txit egokia zelakoan, bere ahalmen narkotikoak pixkanaka askatuz luzeago iraun arazten zituela eta. 35.000 milioi euroko etekinak emango zizkion Purdueri.

*OxyContin*en molekula oxykodona da, heroinaren lehengusua kimikaz eta morfina baino bi aldiz indartsuagoa. Iraganean medikuek nekez gomendatzen zuten opiazeorik –opiotik eratorritako droga sintetikoak– ez bazen minbizien oinaze handientzako edo heriotzaren mugakoentzako, botikok menpekotasuna eragiten dutelako. Medikuek izateaz gain gaztetatik marketinean trebatutako Sacklertarren gakoia izan da doktoreen fidagaiztasuna gainditzen asmatzea.

Eta farmazietatik hedatu zen izurritea

Purdue konpainia *OxyContin* merkatu-ratzeko marketin kanpainarekin medikuen ohiturak aldatzen ahalegindu zen. Aritu famatuak erosi zituen espreski prestatutako ikerlanekin iradoki zezaten botika berriak klase askotako oinazeak arintzeaz gain aparteko adikzio arazorik ez zuela sortzen, ordura arteko azterketetan opiazeoen menpetze ahalmena esajeratu egin zela.

Milioika gaixok eskertuko zuten *OxyContin*ek hobetzea bizi kalitatea, baina beste asko hain zeuden hari ka-teatuak ezen eta dosi batetik bestera

'The Onion' aldizkaritik hartutako argazkian, OxyContin-en iragarki bat autobus geltoki batean: 'It gets you high' euskaraz "igoarazten zaitu" esango genuke, edo "suspertzen zaizu", baina ingelesez hitz joko maltzurra egiten du leloa Hegoaldeko euskaldunak "subidoia ematen dizu" esango lukeenarekin. 2017an AEBetan barrena zabalduak publikitate arrunta ez balitz... Perdue konpainiak 2006an, urte bete lehenago, auzitegi federal batean onartua zuela marketin gezurtia erabili zuela, 600 milioi dolarreko isun eta guzti. Inpunitatea zer den.

arteko tartetan ere abstinentsia latza nozitzen zuten.

OxyContin merkaturatuta laster hasi ziren albiste kezagarriak zabaltzen, leku askotan ugaritzen ari zirela botikaren erabilera okerrak. Medikuek gero eta sintoma gehiagorentzako errezeptatzen zuten, gaixo batzuk hasi ziren beren pilulak merkatu beltzean saltzen. Alderantzizkoa ere gero eta sarriago gertatzen zen, *OxyContin*-en menpean erori ostean hura eskuratu ezinda beselako opiazeoetara jotzea, heroinara bidenabar.

2003rako DEA Drogen Aurkako Agenteziak salatu zuen arren Purduek botikarekin egindako marketin erasokorra zegoela epidemia berriaren oinarrian, uholdea gelditzeko modurik ez da izan, hainbeste zabaldua dago medikuen bezala gaixoen artean modako narkotikoa-

rekiko lotura. AEBetako Adikzioentzako Medikuntza Elkartearen kalkuluetan, gaur heroina kontsumitzen duten bost pertsonatik lau medikuek errezeptatutako analgesikoekin hasi ziren.

Eta sarraskiak aurrera darrai. Gaur egunero han 145 pertsona hiltzen dira opiazeoen gaindosiz; orotara 200.000 heriotza aipatzen dituzte kalkulu ofizialek. Opiazeoetatik zintzilik 2,4 milioi iparramerikar daude.

Opiazeoen merkatua eten gabe aldatzen da. *Le Monde Diplomatiquen* Maxime Robinek azaldu duenez, azken urteotan opiazeo erabat sintetikoak nagusitu dira, Fentaniloa eta Carfentaniloa. Txinatik askoz merkeago ekarriak, inongo landaririk erein eta uztatu beharrik gabe laborategietan ekoizten direlako, askoz bortitzagoak dira heroina edo morfina bera baino: esatearekin

hiru miligramo *Fentanyl* aski direla giza-ki bat hiltzeko... Gaindosiagatik azken kasu gehienak horiei omen dagozkie, tartean Prince kantariarena eta, berrikitan bere familiak jakinarazi duenez, Tom Pettirena: biak ere, ez kasualitatez, medikuak errezeptatutako *OxyContin*etik abiatuak ziren.

2003an Barri Meierrek salatu zuen gaia "Analgesikoa: 'botika zoragarri' baten adikzio eta heriotzazko arrastoa" liburuan. 15 urte geroago AEBetan denen ahotan dabil *OxyContin* krisia, Europan ere erreplikaren bat izango duena. Ez da azkena izango, farma-industriak teknika berarekin darraielako beste hainbat botika berri sortu eta saltzen: konpainiek erositako ikerlari eta medikuek gomendatutaz gero, herritarrek begi itsuan onartzen dituzte erremedio berri eta garestienak. ■

ZINKUNEGI OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

50 urtez elkarrekin

